

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita P. Camilli De Lellis Fvndatoris Religionis Clericorvm Regvlarivm Infirmis Ministrantivm

Cicatelli, Sanzio

Antverpiæ

Cap. XII. Camilli erga Sanctos deuotio, & mortis meditatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37267

376 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
quæ bona esset, ibi hærebant mente confusi,
maximè quòd serum iam tempus esset : tum
focio suo Camillus, *Claudamus*, inquit, *oculos,*
& equis subdamus calcaria, speremúsque
Deum in iter bonum nos immissurum. Ita fece-
runt, ita inuenerunt. Aliàs item sæpiùs varia
agenti itinera nox superuenit, & in locis qui-
dem periculosis, ac præcipitiorum, & aqua-
rum, & niuium plenis, cumq̃ue se existima-
ret funditus esse perditum, quia viam nec
videret nec sciret, habito ad orationem per-
fugio, statim velut miraculo, & quasi sancto
Angelo custode comitante, omni se periculo
miratus est expeditum.

CAPVT XII.

*Camilli erga Sanctos deuotio, &
mortis meditatio.*

EAm precationis formam diligebat &
celebrabat Camillus, quæ adiunctam
haberet deuotionem. Neque enim hanc vir-
tutem à feruidis suis orationibus abesse vni-
quam patiebatur. Multus etiam erat in San-
ctorum inuocatione, sed nominatim beatif-
simæ Virginis, quam peculiari semper cultu
prosequebatur; & cui Rosarium quotidie
tantâ curâ recitabat, vt priùs lectum ascen-
dere,

dere, nisi eo decurso, numquam posset. Re-
 uersus aliquando à sancta Æde Lauretana,
 dum Fratribus suis Genuæ fasciculum Rosa-
 riorum distribueret, adfuit inter alios Sacer-
 dos quidam, vt vnum quoque acciperet;
 quem intuens Camillus, *Nec tu, inquit, habes*
Rosarium? illoque respondente non habere,
 tum ipse exiguam eius deuotionem admi-
 ratas, *Sacerdos, inquit, sine Rosario? Deus ho-*
nori tuo consulat. Numquam ante alicuius
 Sancti imaginē sciens transibat, quin aperto
 capite, licet multa proriente pluuia, reueren-
 tiam illi exhiberet. Videbatur autem pecu-
 liare quiddam auxiliij ac fauoris à suo custo-
 de Angelo recepisse. Ita illi deuotus erat, ita
 eius memoriam ac deuotionem aliis com-
 mendabat. Sæpè ad Stationes vrbis Romæ,
 & ad Musicos templorum concentus acce-
 debat. Dicebat enim, ipsum sanctum Au-
 gustinum à sua conuersione ad Christum,
 mirificè illis fuisse delectatum. Quibus ta-
 men in rebus semper cauit ab omni immo-
 derato affectu, neque tantillum propter eius-
 modi voluptates à suo Nosocomiorum amo-
 re verisq; animi sui deliciis desciiuit. Iuerat
 nonnumquam ad audiendas in vno è princi-
 pibus Romæ templis Vesperas: vnde post
 regressus domum, & socio de audita Musi-
 ca discurrente, *Mihi verò, inquit, alia quæ-*
dam

378 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
*dam musica magis arridet: & quærenti socio
quænam illa, Mihi magis, inquit, arridet ea
musica, quam pauperes infirmi in Nosocomiis
conficiunt, dum multi simul clamantes dicunt:
Pater, da mihi ad refrigerandum os, Pater, ster-
ne mihi lectum, Pater, calefac mihi pedes. Ar-
que hæc est illa musica, quæ potissimum pla-
cere ministris infirmorum meritò debeat. In
anni Iubilei ingressu (qui fuit Domini mille-
simus sexcentessimus) statim secundo die, ad
lucrificiendas Iubilei indulgentias maximo
cum feruore se accinxit, & quatuor templa
sancti Petri, sancti Paulli, sancti Ioannis, &
sanctæ Mariæ Maioris trigesies visitauit, ni-
hil magnoperè curans nec temporum incle-
mentiam, nec viarum fœditatem, quas con-
tinuæ hiemis pluuiæ deformauerant. Mira-
bantur autè omnes, quî posset ipse cum vl-
cerosa tibia, tertidò quartòve singulis hebdo-
madibus & semper ieiunus, & præsertim tẽ-
pore Quadragesimæ ad templa iam dicta in-
cedere: sed hoc maiori erat admirationi,
quòd à templorum visitatione reuersus do-
mum continere se non posset, quin vesperi
ad Nosocomium sancti Spiritus vigilatum
apud infirmos se transferret. Vtebatur inter-
dum in istis itineribus scipione, præsertim
cùm magnum ex tibia dolorem persentisce-
ret: cùm autem non vteretur, dabat Patri
Alex.*

Alexandro Gallo portandum sub pallio: cui
 & curam dederat notandi, quoties ad dicta
 templa iuisset. Ibat porrò per vias tam col-
 lecto animo, vt credi posset Nouitius iam pri-
 mùm in Congregationem admissus, semper
 ferè in silentio, aut certè Rosariũ decurrens,
 aut de rebus spiritualibus conferens. Finem
 dictis triginta visitationibus imposuit secun-
 dâ Aprilis, ipsâ die solemnissimâ Paschatis,
 cum incepisset secundâ Ianuarij: Confessio-
 nemque instituit generalem totius anteaactæ
 vitæ ipso Sabbato sancto, Patri Francisco
 Prophetæ, magna deuotione, & cum pluri-
 ma lacrymarum copia. Continua siti pre-
 mebatur audiendi verbi Dei; atque ad Con-
 ciones sacras, vbi permitterent negotia, cre-
 brò adibat, atque vt plurimùm in populi
 subsellis, & infimæ plebis scamnis sedebat,
 & quamuis à multis Religiosis viris, quibus
 erat notus, obuiam ipsi iretur, atque ad pri-
 ma loca inuitaretur, ipse tamen, actis mode-
 stè gratiis, constanter renuebat, atque in di-
 ctis humilibus scamnis residebat. Quippe cui
 nihil esse poterat nec gratius, nec dulcius,
 quàm in medio versari pauperum. Postea ve-
 rò cum verba haberet ad populum, præter
 alia dicere etiam illud solebat, desiderare se
 linguam sancti Paulli, ad totum mundum in
 Dei agnitionem & honorem pertrahendum,
 & ad

& ad omnes mortales in horrorem peccati perpellendos. Dicitum illi est aliquando Bocchianici, multos populares, dum in templo concionaretur, templum non ingredi, sed foris in propatulo stare & confabulari: tum ipse gemebundus, *Necesse est, inquit, ut de hoc populo per vim benè merear.* Progressus ergo in publicam ante templum aream, & concenso ibi altiore scamno, tenensque manu suam Crucifixi effigiem, sermonem ad eos habuit, quem sic exorsus est: *Quandoquidem ad me venire in templum non vultis, neque magnopere Dei verbum audire cordi habetis, ego ipse huc ad vos in publicum procedere, atque ad spiritualem histrioniam pro animabus vestris proficere non dubitavi.* Multis deinde grauibus ad inferendum peccati horrorem rationibus in medio positus, ita conclusit: *Quemadmodum alij Histriones ad finem nugarum suarum, semper aliqua vana venundant populo; sic ego ad extremum exhortationis meae non quidem vendere, sed donare rem vnam sacram ac benedictam vobis volo.* Tum cunctis ad eum spectandum erectis, & quidnam dare vellet expectantibus, immissa in sinum manu, cucullum eduxit sacris numismatibus plenum, quorum singula diuisit singulis; deinde & chartam indulgentiarum protulit, & per capita legit & exposuit: sed quia difficile videbatur,

batur, vt tam multa mente retinerent, iussit dictam chartam ad templi valuas affigi, quò posset vnusquisque vel eam legere, vel ab alio lectam audire. Aliàs quoque ibidem Bocchianici, dum concionaretur in templo sancti Francisci, & animaduerteteret populum non satis fructus è tot concionibus suis reportare, semperque esse aliquos qui dies festos non celebrarent, neque Sacrificio iisdem diebus interessent, ipse vt ab his peccatis eos abstereret atque abstraheret, pedibus contra templi pauimentum vehementer complofis, exclamans dixit: *Hem vos mortui, qui hisce in fossis iacetis tumultati, quando hic populus mihi non vult credere, surgite & venite cuncti ad testimonium ipsis perhibendum, verumne sit quod dico, hoc est, an verum sit in altero mundo paradysum inueniri, atque infernum: eoque modo homines ab offensis & mandatorum Dei violationibus reuocabat. De nullo autem argumento in Concionibus agebat frequentius, quàm de quatuor Nouissimis; & præ omnibus multum infumebat temporis in eorum expositione, quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ, & ad Confessionis circumstantias, & ad examen conscientiæ, quod confessioni præuertendum est, atinent. Dum ad iuuandos iret moribundos, si quospiam ibi extraneos inueniret, tum illis hoc ipsum mori-*

382 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
moribundi spectaculum proponens, breuiter
de ipsa morte sermunculum habebat, deque
stricta ac minutissima ratione, quæ in hor-
rendo illo transitu exigenda est. Tam fami-
liaris porrò illi erat mortis meditatio, vt ipsa
cum eo assiduè & vigilaret, & pernoctaret:
vnde & omnem rerum terrenarum gustum
sic amiserat, vt nihil propemodum curaret,
quidquid in mundo intueretur. Cunctarum
autem cogitationum summam ad duorum
dumtaxat punctorum meditationem re-
strinxerat, hoc est ad præsentis vitæ breuita-
tem, & ad futuræ æternitatem: super quibus
velut super duobus polis, tota suæ considera-
tionis rota voluebatur. Ab officij sui abdica-
tione cùm Romæ esset, ei que vnus è nostris
Patribus dixisset: *Pater, quid causæ est, quam-
obrem tua Reuerentia non eat aliquando salu-
tatum Cardinalem nostrum Protectorem, aut
Cardinalem de Monte, aut Lantium, aut Cre-
scentium, viros tui tam studiosos? aut etiam
alium quempiam ex illis magnis Cardinalibus,
& Pontificum nepotibus, de Religione nostra
benè meritis, seu Monte alto, seu Sfondratum,
seu Aldobrandinum, seu Burghesium?* respon-
dit ipse: *Pater mi, non est ampliùs dehinc tem-
pus, vt Camillus huiusmodi intendat, vacet
salutationibus. Camillus aptata pedibus gestat
calcaria, & in horas expectat, dum iubeatur co-*

ram

ram diuino tribunali comparere: quare id
 eum iam opus habet, ut omnes spes suas & co-
 gitationes in celo defigat. Aliàs itidem Ro-
 mæ, cum obuius illi quidam ex Ecclesiæ Pri-
 matibus ipsi peramicus dixisset, *O Pater mi*
dilecte, quam dudum paternitatem tuam non
vidi! Quæ cum illa agitur? ille autem, defixis
 sursum potiùs quàm humi cogitationibus,
 respondit: *Reuerendissime Domine, senes su-*
mus, & isthorsum nobis iter dirigendum est,
 manu commonstrans cælum, *Sic est,* subiun-
 git bonus ille Prælati; & post mutuos san-
 ctæ charitatis amplexus abscesserunt: sed ita,
 ut ille oculos referret lacrymarum grauidos.
 Tanta è Camilli verbis eum animi teneritu-
 do inceserat. Bocchianici loquens cum O-
 nuphrio de Lellis, suo consobrino, homine
 locuplete (qui fuit pater Alexandri de Lel-
 lis nunc primi eius familiæ) in sermonem de
 morte tanta vi & efficacia verborum delap-
 sus est, ut conterritus Onuphrius dixerit: *Pa-*
ter mi, tua Paternitas istis suis verbis me ter-
refacit. Quo in sermone visus est Camillus
 vicinam ipsius Onuphrij præsensisse mor-
 tem, cum non ampliùs quarto post mense
 ad vitam aliam emigrarit. Cum aliàs idem
 Camillus in Nosocomio sancti Spiritus le-
 ctum cuidam infirmo intra stultorum domi-
 cillum iacenti reparare vellet, isque non satis
 prom-

384 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
promptè ob magnam debilitatem, & senij
grauitatem valeret è lecto surgere; & excu-
sans diceret: *Cùm essem iuuenis, & miles, longè
aliter saltabam, quàm in præsentia: ego illo
tempore eram in tali exercitu, & illo anno in
tali: ego interfui obsidioni & occupationi talis
& talis ciuitatis in Flandria, & nominatim
in Antuerpiana ciuitatis expugnatione, & cu-
iusdam etiam alterius, in quam ego primus om-
nium insilui: hæc, inquam, & plura egre-
gia ac strenua facinora cùm enarrasset, tum
Camillus, qui semper illum hætenus sua
commemorantè benefacta patienter auscul-
tauerat, *Agedum, inquit, mi Frater, nunc
quando consenuisti, non aliud tibi restat virtu-
tis tuæ ac strenuitatis dandum specimen, quàm
vnius dumtaxat alijs saltus, hinc infernè illuc
sursum; inter quæ, manu terram ostendebat
& cælum. Atque de hoc saltu à terra in cæ-
lum, ad breuem super vicina morte fermoci-
nationem ascendens hortatus est, vt ad eam
staret præparatus, sibi quæ bona opera in via-
ticum prouideret: maximæ alioqui esse de-
mentia, tam longinquo se itineri absque ido-
neo comœatu committere. Aliàs Romæ,
dum in quadam Religionis nostræ vinea
cum aliquot è nostris ageret, vbi amplius tri-
ginta homines terram colebant, ipse illis va-
ledicens, *Fratres, inquit, illuc sursum respici-*
*te, &***

te, & mementote non ampliùs in calo fore, nec
 ligones, nec palas, sed semper vitam eternam,
 & quietem eternam: ac propterea de morte
 idemdem cogitate, & facite vt semper sitis
 in gratia Dei: & his dictis abcessit. Ita bo-
 nus Pater illam mortis falcem continuò pe-
 dibus suis imminentem cernere quodam-
 modò videbatur. Spectabat item crebrò
 corpus aliquod mortuum, aut hominem in
 extremo vitæ certamine de summa rerum
 periclitantem, & in iis vitæ humanæ supre-
 mam miseriam mentis acie cõtemplabatur:
 quin & ea de caussa non rarò ad cœmete-
 ria, aut ad sacros campos, tantùm vt huma-
 ni dicta cadauera conspiceret, properabat.
 Dum Romæ aliquando Nosocomij Rheda-
 rum curam gereret, atque ad eum visendum
 locum Cardinalis Cusanus accessisset, post-
 quam ei Camillus diuersa loca ostendit, vt
 culinam, penum, vestiariũ, paullatim eum
 deduxit ad locum mortuis deputatum, vbi
 erant minimùm quatuordecim hũmi abie-
 cti, ex quo aspectu restitit attonitus Cardina-
 lis, tantam hominum mortuorum struem vi-
 dere non sustinens; sed Camillus in eiusmodi
 schola & in talibus horroris spectaculis viue-
 re discebat, vt sciret mori, erantq; ea cadauera
 eius libri, in quibus studebat, & addiscebat
 tam mundum contemnere, quàm proximos

386 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
suos diligere. Præter mortis meditationem,
viuebat etiam in illo vehementissimus diui-
norum iudiciorum timor : de quibus iudiciis
cùm die quadam manè attentius cogitaret,
tantus eum derepentè de salutis suæ incerti-
tudine pauor inuasit , vt de illo cum Patre
Blasio tum Generale colloquens, mixto su-
spirio dixerit : *Quis scit , quis scit , quid me fu-
turum sit ? quis scit , an ego saluandus sim ?* A
quo etiam tempore incepit strictius obserua-
re silentiũ, timens diuinam Maiestatem vel
in quauis re minima offendere. Consueuerat
quoque hæc verba sæpius vsurpare : *In altera
quidem vita nihil aliud ad me attinet, nisi aut
æternitas bonorum, aut æternitas pœnarũ.* Alias
ex eodem Camillo in Nosocomio de more
versanti, & vultum non adeò amœnum, sed
subtristem gerenti, cùm esset quæsitum, quid
iste malus color tenorque vultus vellet , re-
spondit : *Si homo ad seriam mortis considera-
tionem applicaret animum , certum est, nun-
quam eum esse locuturum : & ego de hoc cogi-
tando totus cohorresco.* Deinde dicebat : *Quid
me fiet Domine , quid me fiet ? Debet Sanguis
tuus me saluare.* Persecuti sunt illum ali-
quando diaboli , maximam in eum rabiem
demonstrantes. Vnde nocte quadam Romæ,
in suo cubiculo quietem captans, auditus est
magna voce clamare, & altercari, & in auxi-
lium

lum Patrem Franciscum Prophetam, vt citò
 accederet, & librum Commendationis ani-
 marum vnà secum afferret, contento vocis
 sono aduocare. Cui iam presenti mādauit sibi
 protestationes prælegi, velut iamiam ad Do-
 minum transituro: nec vmquam facti huius
 resciri caussa potuit: solùm sermo per domũ
 dispersus fuit, diabolum voluisse eum stran-
 gulare. Fuit Genuæ femina quædam Marga-
 rita nomine à malis spiritibus obsessa, quæ in
 Nosocomio iacebat infirma: ad illam cùm
 accederet Camillus, cœperunt isti magnam
 indignationem aduersus eum ostendere, &
 grauitè interminari, & appellitare, modò
 Camelum, modò Longonem, modò Gam-
 bonem. Mediolani iuuenis erat octodecim
 annorum à demone similiter obsessus, quem
 Sacerdos quidam cùm adiuraret, tantis affe-
 ctus est ab eo diſteris & contumeliis, puden-
 diſque factis, vt totus restaret confusus. Di-
 gressio autem eo Sacerdote, diabolus Beelze-
 bub appellatus, relicto illo iuuenè quieto
 deorsum descendit: & quia tunc in eadem
 domo erat Frater quidam è nostris eleëmò-
 synarum procurator, cum eo iuuenis est col-
 locutus. Data autem inter colloquendum
 occasione, sermo incidit de Camillo: mox
 igitur malignus ille spiritus in iuuenis lin-
 guam denuò resilit, sicque conturbat, vt vel-

388 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
ut igni in oculos immisso, & comis in capite
erectis, rugitum instar leonis ederet, & hæc
verba bis expressim diceret: *Ne mihi istum
nomines, ne mihi istum nomines, quia nomen
eius audire non possum.* Ad se deinde reuersus,
& interrogatus quamobrem ita fuisset con-
turbatus, respondit, statim audito eius no-
mine sibi cor quasi suffocari sensisse, quippe
eo nomine dæmonibus incredibiliter exo-
so. Quæ res magnam admirationem cun-
ctis, qui ibi tum aderant, excitauit: præ-
sertim quòd ille iuuenis nec vidisset um-
quam Camillum, nec nominari à quoquam
audiuisset.

CAPVT XIII.

*Camilli Temperantia, & zelus in obser-
uandis sanctæ Ecclesiæ ieiuniis.*

FVit Camillus in ratione victus rara qua-
dam & singulari temperantia: nihil um-
quam non modò appetens extraordinarium,
sed ne admittens quidem: semper commu-
ni omnibus paratu contentus, nec ferè um-
quam seorsum, sed in cœnatione ipsa com-
muni cibum sumpsit. Vinum multâ aquâ
temperabat; & secùs facientes paterna ad-
monitione corrigebat. Neque dumtaxat,
dum sanus valensque esset, nihil petiit, nihil
voluit